

Riječ u zagrljaju slike

Sonja Tomić: *Zvezdana vrata. Ivan Burik, svećenik – mučenik Srijema*, Tovarnik, Udruga Ante Starčević, 2013, 32 str.

Sead Muhamedagić
sead.muhamedag1@h-l.hr

O ilustriranoj knjižici koju je bez žurbe moguće pročitati za otprilike pola sata nije baš jednostavno sročiti jezgrovit prikaz. Autoru ovih redaka na tu se pomisao roguši i činjenica da ga s književnicom o kojoj piše povezuje dugogodišnje prijateljstvo, pa se stoga s pravom postavlja pitanje prosudbene objektivnosti.

Imamo li pak na umu činjenicu da je u ovo naše postmoderni i kojekakvim krizama uzdrmano doba odmjerenih kritičkih napisa i osvrta iz dana u dan sve manje, usuđujem se s primjerenom kritičkom distanciranošću ustrajati na pomisli koja se preoblikuje u namjeru da sažeto progovorim o *djelcu* koje doista treba pročitati. Late li ga se djeca kojima je prvenstveno namijenjeno, iz ove će pitke lektire s jedne strane nešto važno naučiti, a s druge će se strane njihov lepršavi svijet empatijski proširiti, kako bi se u njemu našlo mjesta za formativno razmišljanje o temeljnim vrednotama što ih je predano nasljedovao i zorno utjelovljivao glavni lik ove knjižice – tovarnički župnik Ivan Burik. Nađe li se pak u rukama odraslih čitatelja, ova će im u isti mah potresna i okrepljujuća slikopriča pokazati kako se domišljato i uvjerljivo – suprotno znamenitom savjetu Ludwiga Wittgensteina – bez uvijanja, gorčine i jeftine dnevnopolitičke pseudoretoričnosti može literarno progovoriti i o onome o čemu se često konformistički misli da bismo morali šutjeti.

Ponesen nadom da će čitatelji povjerovati tvrdnji prema kojoj ove autoričnim vlastitim ilustracijama obgrljene retke uistinu *treba* pročitati, neću se na ovom mjestu upuštati u iscrpnu analizu, jer bih se teško othrvao napasti da napišem esej koji bi svojim kvantitativnim opsegom premašio duljinu ove trodjelne proze koju je poetološki teško odrediti. Razvedenošću radnje i zgusnutošću opisa, kako onih iz realnog svijeta tako i onih duhovne provenijencije, autoričin pripovjedački duktus nadilazi postuliranu kriptičnost kratke priče. Primjerenije je stoga govoriti o pripovijesti koja bi vrlo lako mogla prerasti u roman, što je u ovom slučaju izlišno, jer je protagonist ove priče svoju romanesknu

obradu doživio u dopadljivo napisanom romanu *Burik* iz pera Nevenke Nekić (Zagreb, 2009.). Dogodi li se pak da Ivan Burik jednoga dana bude uzdignut na čast oltara, *Zvezdana vrata* idealan su predložak za suvremenu hagiografiju iz koje bi bilo razvidno da je *Vita Buricana* već od ranog djetinjstva u Neštinu, preko ljudskog i duhovnog sazrijevanja u Đakovu, pa sve do pastoralnog zenita i mučeničke smrti u Tovarniku bila po Božjoj volji trasirana kao razvojni put Božjega sluga koji, kad ga dubinski posvijestimo, kao plemenit čovjek i gorljiv zagovornik suživota i ekumenizma u nama izaziva divljenje praćeno željom da nam u svemu tome bude trajni uzor, izazivajući u našoj nutрини osjećaj da nas pri pomisli na patnju koju je iskusio i odanost Bogu kojom se hranio prolaze oni osebujni srsi što ih u čovjeku izaziva susret s nepatvorenom svetošću.

Križni put, Pastir i Zvezdana vrata tri su tematski zaokružena poglavlja ove suptilnom liričnošću prožete pripovijesti u kojoj je Sonja Tomić na djelu kao literarno profilirana osobnost što svojim neskriveno evangelizatorskim diskursom iziskuje potrebu definirana književno-znanstvenog definiranja duhovne književnosti kao ravnopravne sastavnice korpusa tzv. lijepe književnosti. Njena spisateljska okrenutost djeci ne čini ovu prozu nezanimljivom odraslim čitateljima, jer su i oni stjecajem raznoraznih okolnosti itekako potrebiti literarne evangelizacije koja ne ide samo za tim da izražajnim sredstvima književnosti kićeno prerekne teološku misaonost, nego joj je cilj na čitatelja djelovati na način katarzična obnavljanja njegove imanentne ljudskosti. *Zvezdana vrata* na tom su planu nadasve uspio pothvat. Istina koja se – kako na nekoliko mjesta u svojim djelima kaže Friedrich Nietzsche – ne smije prešućivati, jer »prešućene istine bivaju otrovne«, ovdje se iznosi u punini, ali na način koji je prihvatljiv i za djecu. Alegorijski sloj kojim nas pripovijest u svojoj dramatičnoj završnici iz stravičnosti zvjerskog ubijanja zajedno s mrtvim Burikom uzdiže u zvijezdama obasjanu raskoš kristovske neprolaznosti iznimno je autoričino postignuće kojim je, nadilazeći logiku zdravorazumske radikalnosti pri suočavanju s neupitnim zločinom, bjelodano pokazala da je umjetnost riječi kadra odjelotvoriti čak i tako nedvosmislene Isusove zahtjeve poput onoga da ljubimo svoje neprijatelje.

Nepotpunost ovog prikaza nadaje se i iz činjenice da je autorica kao ilustratorica *Zvezdanih vrata* riječ i sliku povezala u osebujan izričajni zagrljaj. Čitatelju stoga ne preostaje ništa drugo nego da zbog cjelovitosti doživljava pogleda sliku o kojoj autor ovih redaka kao *homo caecus* ne može govoriti. Nedvojbeno je pak da se radi o literarnom ostvaraju koji unatoč svome malom opsegu zauzima važno mjesto u opusu Sonje Tomić, snažno potkrepljujući uvjerenje da je književnost nezaobilazan zamašnjak u iskonskoj čovjekovoj težnji za istinom.